

Sygn. akt

III AUa 563/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **9 stycznia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera (spr.) SSA Andrzej Palacz
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **9 stycznia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy wniosku **J. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek skargi wnioskodawczyni o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 15 września 2010 r. sygn. akt III AUa 592/10

z m i e n i a zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 28 maja 2010 r. sygn. akt IV U 1691/09 w ten sposób, że oddala wniosek organu rentowego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 18 czerwca 2009 r. sygn. akt IV U 272/09

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 maja 2010 r. sygn. akt IV U 1691/09 Sąd Okręgowy

w Rzeszowie w uwzględnieniu wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z 18 czerwca 2009 r. sygn. akt IV U 272/09, zmienił powyższe orzeczenie w ten sposób, że oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego z 16 grudnia 2008r. odmawiającej prawa

do renty z tytułu niezdolności do pracy dla J. P.. Tut. Sąd Apelacyjny wyrokiem z 15 września 2010r. sygn. akt III AUa 592/10 oddalił apelację wnioskodawczyni od wyroku z 28 maja 2010r.

U podstaw powyższego rozstrzygnięcia legło stanowisko Sądu II instancji o wystąpieniu przewidzianych w art. 114 ust. 1 i 1 a w związku z art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) przesłanek do wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem sądowym potwierdzającym uprawnienie wnioskodawczyni do dochodzonego świadczenia rentowego, odniesionych do – jak przyjął to Sąd Apelacyjny w Rzeszowie – ujawnienia przez organ rentowy przy realizacji powołanego wyroku okoliczności braku oceny spełnienia przez odwołującą jedną z koniecznych przesłanek nabycia prawa do renty tj. warunku pozostawania w ubezpieczeniu w dacie ustalenia całkowitej niezdolności do pracy, przewidzianego w art. 57 ust.1 pkt 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W podstawie prawnej wyroku oprócz wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego powołany został art. 385 kpc.

W dniu 5 czerwca 2012 r. wnioskodawczyni J. P. skierowała do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie skargę o wznowienie postępowania zakończonym wyżej powołanym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 15 września 2010r. sygn. akt III AUa 592/10, w której powołując się na przewidzianą art. 401¹ kpc podstawę wznowienia – przy jej odniesieniu do opublikowanego w Dzienniku Ustaw z 8 marca 2012 r. poz. 251 wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28 lutego 2012 r. sygn. akt K 5/11, w którym stwierdzona została niekonstytucyjność art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) – domagała się zmiany tego orzeczenia poprzez przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy od 2 lipca 2008r. do 31 grudnia 2011r. ewentualnie uchylenia wskazanego wyroku oraz poprzedzającego to orzeczenie wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 28 maja 2010 r. sygn. akt IV U 1691/09 i odrzucenie skargi ZUS Oddziału w R. z 16 września 2009r. o wznowienie postępowania.

W uzasadnieniu wniesionego nadzwyczajnego środka odwoławczego skarżąca podkreślając, iż zgodnie z art. 407 § 2 kpc brak jest formalnych przeszkód do wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek wniosku ZUS o wznowienie postępowania, naprowadzała, że skoro powołany przez nią wyrok Trybunału Konstytucyjnego skutkowało usunięciem z porządku prawnego przepisu, na którym oparł swoje rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, to jej żądanie jest uzasadnione. W szczególności wskazała, że wszelkie okoliczności na podstawie, których uzyskała świadczenie rentowe znane były zarówno organowi rentowemu, jak i sądowni. Nie były to zatem okoliczności nowe, poparte nowymi dowodami, które mogłyby ewentualnie skutkować uwzględnieniem wniosku ZUS o wznowienie postępowania. Tym samym zdaniem skarżącej nabyła ona skutecznie prawo do renty, które nie mogło zostać zweryfikowane.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie ustosunkował się do treści skargi o wznowienie postępowania wnioskodawcy, pozostając beczynnym procesowo.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, zważył co następuje:

W pierwszym rzędzie przesądzenia wymagała sama kwestia dopuszczalności skargi tj. rozstrzygnięcie czy możliwe jest dalsze wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek wniosku ZUS o wznowienie postępowania, następnie zaś czy zachowany został termin do wniesienia skargi, oraz czy opiera się ona na ustawowej podstawie wznowienia (pamiętając przy tym, że samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401 -404 kpc nie oznacza jeszcze oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia – por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2005 r. IV CZ 50/05 LEX nr 533865).

W tym zaś względzie należało stwierdzić, że brak jest jakichkolwiek przeszkód procesowych do dalszego wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 15 września 2010r. sygn. akt III AUa 592/10 z tego względu, że w/w wyrok wydany został w trybie i na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2009 r. Nr 153

poz. 1227 ze zm.), który to przepis normuje zupełnie odrębny od procesowego określonego w przepisach Działu VI kpc, tryb wznowienia postępowania w sprawach emerytalno – rentowych (p. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1997 r. II UKN 50/96 OSNP 97/17/328). Zatem gdy skarga o wznowienie postępowania oparta zostaje na przepisach procedury cywilnej, a dotyczy wyroku jaki zapadł na skutek wniosku organu rentowego o wznowienie postępowania w trybie wyżej przywołanego art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalno – rentowej, wyrażona w art. 416 § 1 kpc reguła niedopuszczalności dalszego wznowienia postępowania nie ma swego zastosowania.

Z kolei fakt, iż skarga J. P. o wznowienie postępowania datowana jest na 5 czerwca 2012 r., przy opublikowaniu przywoływanego na jej uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28 lutego 2012r. sygn.akt K 5/11, w Dzienniku Ustaw z 8 marca 2012r. poz. 251, stanowić musiało podstawę do stwierdzenia, że zachowany został przez skarżącą przewidziany w art. 407 § 2 kpc trzymiesięczny termin do wniesienia skargi, a jednocześnie – mając na względzie datę objętego skargą wyroku (15 września 2010 r.), że nie upłynął jeszcze przewidziany z kolei w art. 408 kpc pięcioletni termin liczony od dnia prawomocności orzeczenia, uniemożliwiający rozpoznanie skargi. W tym stanie rzeczy we wstępnej fazie postępowania przesądzenia wymagało jeszcze, czy skarga wnioskodawczyni opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Tak jak bowiem zaznaczono to już na wstępie, samo sformułowanie podstawy skargi w sposób odpowiadający przepisom prawa, nie musi jeszcze oznaczać, iż podstawa ta w rzeczywistości występuje. W odniesieniu więc do wskazywanej przez skarżącą podstawy skargi z art. 401¹ kpc koniecznym do pozytywnego przesądzenia omawianej kwestii była ocena, czy objęty skargą prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 15 września 2010r. sygn. akt III AUa 592/10 wydany został na podstawie przepisu zdyskwalifikowanego co do swej konstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny w powoływanym wyroku z 28 lutego 2012 r. K 5/11, tj. na podstawie art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Analiza uzasadnienia w/w wyroku tutaj. Sądu z dnia 15 września 2010 r. daje pełne podstawy do stwierdzenia, że właśnie ten przepis stanowił podstawę prawną przyjętego rozstrzygnięcia, a tym samym, że skarga o wznowienie postępowania opiera się na ustawowej podstawie wznowienia.

Przesądzenie tych wszystkich powyższych kwestii formalnych musiało więc skutkować wznowieniem postępowania, a tym samym ponownym rozpoznaniem sprawy tj. wniosku pozwanego ZUS Oddziału w R. z dnia 16 września 2009r. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 15 września 2010r. sygn. akt III AUa 592/10, z pominięciem już usuniętego z dniem 8 marca 2012 r. z porządku prawnego na skutek powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, art. 114 ust. 1a ustawy emerytalno – rentowej. Tym samym do oceny tutaj. Sądu w niniejszym postępowaniu pozostało czy aby w okolicznościach faktycznych dotyczących przebiegu postępowania rentowego wnioskodawczyni nie wystąpiły przewidziane w art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przesłanki mogące jednak skutkować uwzględnieniem wniosku ZUS o wznowienie postępowania, a tym samym weryfikacją na niekorzyść wnioskodawczyni jej uprawnienia do ustalonej prawomocnym wyrokiem sądowym renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W tym zaś względzie mając na uwadze bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym w szczególności wyroki tego Sądu (por. m.in. wyrok

z 24 marca 2011 r. I UK 317/10 OSNP 2012/7-8/101, 4 lipca 2012r. III UK 132/11, które kładąc nacisk na konieczność proeuropejskiej wykładni powołanego przepisu generalnie przyjmują, iż omawiany tryb wznowienia postępowania nie może prowadzić do wzruszenia dokonanych uprzednio ustaleń (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 26 maja 2010 r. II UK 354/09 LEX nr 604227). Tym bardziej więc w sytuacji gdy naprowadzana we wniosku o wznowienie postępowania przesłanka została ujawniona i uznana za spełnioną w postępowaniu sądowym (tak też wprost w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2010 r. I UK 247/09 LEX nr 585725), należało – zdaniem tutaj. Sądu Apelacyjnego – w sposób zdecydowany zanegować możliwość niekorzystnej dla wnioskodawczyni weryfikacji jej uprawnienia do świadczenia rentowego. Przeprowadzone bowiem w niniejszym postępowaniu dowody z akt związkowych, w szczególności akt sprawy Sądu Okręgowego w Rzeszowie IV U 272/09, akt III AUa 592/10 tutaj. Sądu, jak również z akt rentowych J. P. wykazują, że przesłanka dotycząca pozostawiania wnioskodawczyni w ubezpieczeniu w dacie ustalenia całkowitej niezdolności do pracy, przewidziana w art. 57 ust.1 pkt 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych była przedmiotem oceny organu rentowego, na co wskazuje wprost zalegający w aktach rentowych sporządzony

przed wydaniem decyzji z 16 grudnia 2008 r. odmawiającej prawa do renty raport ustalenia uprawnień do świadczenia, jak również przedmiotem oceny w postępowaniu sądowym, co wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 16 września 2009r. w sprawie IV U 272/09. W całym przebiegu tego postępowania omawiana przesłanka nie była kwestionowana przez organ rentowy, a sąd wydający powyższe orzeczenie stwierdził, że J. P. wszystkie przesłanki nabycia prawa do dochodzonego świadczenia rentowego spełniła. Od powyższego wyroku pozwany Zakład nie złożył apelacji. Tym samym ujawnienie przez organ rentowy już przy samej realizacji prawomocnego wyroku sądowego przyznającego wnioskodawczyni prawo do renty, że dotychczasowe w omawianym zakresie ustalenia były błędne (jako że w dacie ustalenia całkowitej niezdolności do pracy J. P. nie pozostawała w ubezpieczeniu), nie stanowiło – w ocenie tut. Sądu – przewidzianej co do zasady w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej „nowości” (okoliczności) mogącej uzasadniać zgłoszony w trybie ust. 2 powołanego przepisu wniosek ZUS o wznowienie postępowania. Sąd Apelacyjny chciałby przy tym podkreślić, że dotychczasowa bardzo liberalna wykładnia przewidzianego w omawianym przepisie pojęcia „ujawnienia okoliczności” (wyrażona m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r. II UK 30/06 OSNP 2007/19-20/289) musi doznawać ograniczeń z uwagi na Konstytucyjne wartości (tu m. innymi zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa), jak również ze względu na brak precyzyjnego rozróżnienia przez ustawodawcę w omawianym przepisie między „nowymi dowodami” a „ujawnionymi okolicznościami” – co zaakcentowane zostało także w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. K 5/11 – pozwalający na dokonywanie w pewnych wypadkach dowolnej rekwalfikacji okoliczności i dowodów stanowiących podstawę wzruszenia prawomocnych decyzji . Tym samym nie można generalnie uznać aby wszelkie błędy czy uchybienia organu rentowego mogły być naprawiane w dochodzonym trybie wznowienia postępowania , a w szczególności uwagę tę odnieść należy do postępowań zakończonych prawomocnymi wyrokami sądowymi , gdzie dokonywana jest pełna kontrola prawidłowości działań ZUS , co w przypadku wyroków uwzględniających odwołania tylko utwierdza ubezpieczonych w przekonaniu o słusznym nabyciu prawa do określonego świadczenia , rodząc określone konsekwencje. Uznając więc ,że żądanie ZUS wznowienia postępowania , a w efekcie pozbawienia wnioskodawczyni ustalonego prawomocnym wyrokiem sądowym prawa do renty nie opiera się na żadnej z przewidzianych w art.114 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych „ nowości”, na podstawie art. 412 § 2 kpc dokonano zmiany objętego skargą wyroku, orzekając ostatecznie o oddaleniu wniosku ZUS o wznowienie postępowania .

Już tylko na marginesie niniejszej sprawy należy wskazać na stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego - które w pełni aprobuje Sąd Apelacyjny w składzie tu orzekającym - z dnia z 15 marca 2012r. II UK 160/11 stwierdzające, iż skierowany do sądu wniosek organu rentowego o ponowne ustalenie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 114 nie jest i nie może być nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnego wyroku sądowego przyznającego prawo do świadczenia, jeżeli organ nie skorzystał z przysługujących „zwykłych” odwoławczych środków prawnych. Stanowisko to ma w pełni zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy, gdyż jak już wcześniej wspomniano, pozwany Zakład nie skorzystał z możliwości złożenia apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 16 września 2009r. w sprawie IV U 272/09 przyznającego wnioskodawczyni J. P. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji - na podstawie powołanych uprzednio przepisów.